

СЕКЦІЯ 4. АДАПТАЦІЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

INTERNATIONAL STUDENTS ADAPTATION

УДК 376.68

Ярослав Філюк, Мирослав Наконечний, Марія Котик

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Yaroslav Filiuk, Myroslav Nakonechyi, Maria Kotyk

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

SOCIAL ADAPTATION OF FOREIGN STUDENTS IN TECHNICAL UNIVERSITY

Розвиток сучасних глобальних процесів в світовій економіці, конкурентна боротьба на світових ринках, вимоги науково-технічного прогресу, змушують більшість країн, у тому числі і Україну, шукати ефективні механізми, щодо забезпечення якісного рівня підготовки фахівців вищої кваліфікації. Все це створює умови для інтеграції національних освітніх систем у світовий освітній простір, формування глобальної мережі університетської взаємодії, яка безпосередньо впливає на розвиток університетів. Інтеграція вищої та післядипломної професійної освіти в європейські світові освітні структури за умови збереження, розвитку досягнень і традицій національної школи – це один із принципів розвитку освітньої політики України.

Соціальне значення освіти посилюється сучасною демографічною ситуацією, характерною для європейських країн; складним соціально-політичним середовищем, де повноцінний розвиток особистості стає неможливим без здатності активної участі в мінливих суспільних процесах й адаптації в умовах зростаючої мобільності до культурної, етнічної та мовної різноманітності.

У сучасному суспільстві освіта і знання стають транскордонним та транснаціональним явищем. Світовий освітній простір об'єднує національні освітні системи різного типу і рівня, що значно різняться по філософських і культурних традиціях, рівнях цілей і завдань, своєму якісному стану. Тому слід говорити про сучасний світовий освітній простір як про єдиний організм, що формується, за наявності в кожній освітній системі глобальних тенденцій і

збереженні різноманітності. Формування єдиного світового освітнього простору відбувається через зближення підходів різних країн до організації освіти, а також через визнання документів про освіту інших країн. Загальноєвропейський простір вищої освіти й загальноєвропейський дослідницький простір утворюють сучасне європейське суспільство знань.

У галузі освіти виділяють такі характерні риси глобалізації освітнього простору: зростання попиту на якісну освіту, уніфікація знань, прагнення країн світу досягти високих показників якості освіти, диверсифікація, запровадження інновацій в освітньому процесі, зростання освітніх бюджетів тощо.

Україна володіє значним освітнім потенціалом і є активним учасником міжнародного ринку освітніх послуг. Відповідно до національних програм розвитку освіти (Національна стратегія розвитку освіти України на 2012 – 2021 роки, державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»)) важливим напрямком інтеграції національної системи освіти в міжнародний освітній простір є навчання іноземців у закладах вищої освіти України й вдосконалення системи підготовки та перепідготовки фахівців для зарубіжних країн з метою зміцнення та розвитку міжнародних зв'язків. У цьому контексті надзвичайно важливою стає проблема адаптації іноземних громадян до навчання в закладах вищої освіти України. Традиційно, значна кількість студентів-іноземців опановує в Україні технічні спеціальності.

До регіонів лідерів за кількістю іноземних студентів у вищих навчальних закладах належить Харківська, Київська, Одеська, Дніпропетровська, Запорізька, Вінницька, Івано-Франківська, Тернопільська, Львівська та Полтавська області. Спостерігаються певні тенденції щодо вибору спеціальностей та напрямів підготовки у вищих навчальних закладах, зокрема найбільшу кількість становлять медичні (40,12%), економічні (7,31%), інженерні (4,37%) та правові (3,79%).

Специфіка адаптації іноземних студентів до навчання в технічних університетах зумовлена когнітивними та комунікативними особливостями спеціалістів інженерного профілю, що відрізняє її від адаптації до навчання у вищих навчальних закладах інших напрямів підготовки. Врахування специфічних особливостей іноземних студентів вищих технічних закладів, вимоги до підготовки фахівців технічного профілю актуалізують необхідність пошуку додаткових педагогічних ресурсів, які сприятимуть підвищенню якості професійної підготовки іноземних студентів й допоможуть вирішити проблему їхньої адаптації до навчання у вищому технічному навчальному закладі.

Основними умовами адаптації іноземних студентів до навчання в технічному університеті є: єдність аудиторної й культурно-дозвілєвої позааудиторної діяльності; використання тренінгових технологій під час навчання іноземних студентів з метою соціокомунікативної й особистісної адаптації; організація педагогічного супроводу іноземних студентів, що передбачає реалізацію діагностичної, навчально-методичної, інформаційної, корекційно-профілактичної діяльності; добір педагогічних стратегій

формування адаптованості (управління, взаємодія, проектування, індивідуалізація) – на основі врахування індивідуальних і національних особливостей іноземних студентів. Їхнє обґрунтування базувалося на положеннях гуманістичного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого, системного й середовищного підходів та класичних (системності й послідовності; зв'язку навчання з життям; свідомості й активності; емоційності; врахування особистих можливостей студента; спільної діяльності викладача і студента) і специфічних (врахування національно-культурних особливостей іноземців, урахування рівня володіння мовою) дидактичних принципів. Удосконалення методики адаптації іноземних студентів до навчання у технічному закладі вищої освіти здійснювали шляхом реалізації комплексної програми вдосконалення освітнього середовища сприятливого для адаптації іноземних студентів. Ця діяльність була спрямована на безконфліктне входження іноземних студентів в нове освітнє середовище, подолання ними проблем і труднощів, які виникають під час цього процесу, досягнення адаптованості за внутрішніми і зовнішніми критеріями.

Реалізацію першої педагогічної умови – забезпечення єдності аудиторної й культурно-дозвілєвої позааудиторної діяльності – забезпечували тим, що був установлений логічний зв'язок між навчальною підготовкою і позааудиторними заходами, які мали адаптаційну мету. Запровадження другої педагогічної умови відбувалося під час занять з української мови як іноземної та під час позааудиторної діяльності шляхом проведення тренінгових вправ та реалізації програми тренінгу адаптації. Процес запровадження третьої педагогічної умови передбачав організацію педагогічного супроводу адаптації іноземних студентів і здійснення під час неї діагностичної, навчально-методичної, інформаційної, корекційно-профілактичної діяльності. З метою реалізації четвертої умови були ретельно проаналізовані особливості адаптації представників різних національностей, визначені чинники, які сприяють і перешкоджають їй. Упровадження педагогічних стратегій формування адаптованості (управління, взаємодія, проектування, індивідуалізація) здійснювали під час навчально-виховного процесу на підготовчих відділеннях вищих технічних навчальних закладів.